

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Västernorrlands län

September 2017

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	
Sammanfattning av konjunkturläget i Västernorrlands län	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Västernorrlands län	6
<i>Näringslivet i Västernorrlands län</i>	6
Småföretagsbarometern – Västernorrlands län	8
<i>Konjunkturindikatorn</i>	8
<i>Sysselsättning</i>	10
<i>Orderingång</i>	12
<i>Tackat nej till order</i>	12
<i>Omsättning</i>	13
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	14
<i>Företagens prisförväntningar</i>	15
Expansionsutsikter och hinder för expansion	15
<i>Konjunkturrisiker</i>	17
<i>Politiska risker</i>	18
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	19

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerns konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Västernorrlands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Västernorrland har ökat sedan 2013 och gör så även i årets undersökning. I fjol var den sammanlagda konjunkturindikatorn för länet 76 och i år är den på nettotalet 77, vilket även är något högre än riksgenomsnittet på 74. Två av tre delfaktorer har ökat vilket resulterat i en svag ökning av konjunkturindikatorn. Förväntningarna inför de kommande tolv månaderna är mycket goda och företagen tror på en fortsatt ökande konjunkturindikator för länet.
- **Sysselsättningstillväxten** i de västernorrländska företagen har under året fallit tillbaka. Fram till fjolårets undersökning, då den totala tillväxten föll till nettotalet 14, hade Västernorrland upplevt en kraftig sysselsättningstillväxt sedan 2013. Fjolårets nedåtgående trend finner vi även i årets undersökning. I länet har 18 procent av företagen ökat antalet anställda samtidigt som 8 procent har minskat personalstyrkan, vilket ger ett sammanvägt nettotal på 10 vilket är i linje med riksgenomsnittet.
- **Tillväxttakten för orderingången** i småföretagen i Västernorrlands län har utvecklats positivt sedan 2016 års undersökning, samtidigt som den har mattats av något i riksgenomsnittet. Sammantaget i länet är det 55 procent av småföretagen som uppger en ökad orderingång, medan 18 procent anger en vikande. Således blir nettotalet i årets undersökning 37.
- **Omsättningstillväxten** i Västernorrlands län är i år högre än i fjolårets rapport. Totalt har 52 procent av länets företag ökat sin omsättning medan 21 procent har minskat sin omsättning de senaste tolv månaderna. Det sammanvägda nettotalet för omsättningstillväxten blir därmed 31, jämfört med riksgenomsnittet på 32.
- **Tillväxten av lönsamheten** fortsätter att förbättras. Totalt är det 51 procent av företagen i länet som upplevt en förbättrad lönsamhet och 15 procent som upplevt en försämrad lönsamhet, vilket resulterar i ett nettotal på 36 för lönsamhetstillväxten i Västernorrland.
- Företagen i Västernorrlands län ser ungefär lika goda möjligheter för expansion som riksgenomsnittet. Hela 71 procent av företagen i länet uppger att de har **goda utsikter att expandera** på sikt, vilket dessutom är en ökad andel jämfört med fjolårets rapport. Samtidigt är det 94 procent av företagen som uppger att de vill växa.
- De främsta **tillväxthindren** hos småföretagen i Västernorrlands län är tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader, vilket vardera uppges av 18 procent av företagen i länet. Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt ett betydande tillväxthinder för företagen i länet, men jämfört med fjolårets rapport är det färre företag som upplever detta som det främsta hindret.
- Den största **konjunkturrisken** enligt företagen i Västernorrland är den inhemska konjunkturen. Omkring var tredje, 34 procent, av företagen uppger detta som en

konjunkturrisik. Den följs av oro för löneökningar, den internationella konjunkturutvecklingen, samt ökade ränte- och valutakostnader. Det är även 12 procent av företagen i länet som inte upplever någon konjunkturrisik för verksamheten.

- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 38 procent av Västernorrlands alla företag. Ökade skattekostnader anses vara den största risken bland 28 procent av företagen och konkurrens från offentlig sektor ses som en större risk i Västernorrland än vad det gör för riksgenomsnittet.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Västernorrlands län

Den svenska tillväxten mätt som bruttonationalprodukten, BNP, växte med 3,2 procent under 2016. Konjunkturläget i Sverige har fortsatt att förbättras och ekonomin har haft en bra utveckling med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt som följd. BNP-tillväxten föll dock tillbaka något under 2016 jämfört med 2015 då BNP-tillväxten var 4,1 procent. Detta var också i linje med 2016 års Småföretagsbarometer som visade på en fortsatt god tillväxt, men med förväntningar om något lägre tillväxt under 2016.

Den goda konjunkturutvecklingen drivs i stor utsträckning av export och investeringar, medan offentlig konsumtion växer i lägre takt. De svenska hushållen och den inhemska konsumtionen driver också en stor del av tillväxten. Arbetslösheten har minskat, men samtidigt består tudelningen på arbetsmarknaden, inte minst mellan inrikes och utrikes födda.¹ Det tycks som att den svenska arbetsmarknadsmodellen är problematisk när det handlar om att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden.² Fortsatt kompetensbrist och svårigheter för växande företag att rekrytera och anställa är därför även fortsättningsvis ett tillväxthinder för småföretagen.

Det är de små och medelstora företagen som utgör ryggraden, tillväxten och stabiliteten i ekonomin. Under de senaste decennierna har de små företagen haft den viktigaste rollen i jobbskapandet, hela 4 av 5 jobb skapas i företag med färre än 50 anställda.

Omvärldskonjunkturen har fortsatt att stärkas samtidigt som det råder ökad optimism i världsekonomin. En starkare omvärldskonjunktur med stigande investeringar gynnar också de svenska småföretagen genom att svensk export ökar. Efterfrågan i Europa förväntas fortsätta att förbättras men i vilken utsträckning beror bland annat på utvecklingen i omvärlden liksom på konsekvenserna av Storbritanniens framtida EU-utträde, Brexit.

I Sverige är förtroendet för den offentliga ekonomin starkt, liksom företagens förväntningar på utvecklingen framöver. Samtidigt finns det flera osäkerhetsfaktorer både i omvärlden och på hemmaplan. Sveriges småföretagare behöver tydlighet och förutsägbarhet. Snabba politiska svängningar med förändrade regelverk och skatter som resultat är inget som gynnar företagande på sikt, tvärt om så minskar viljan att göra investeringar och att anställa eller på annat sätt växa med företaget.

Näringslivet i Västernorrlands län

Basen för näringslivet i Västernorrland är tillverkningsindustrin med relaterade verksamheter. En relativt hög andel företag har verksamhet i vad som traditionellt anses vara basnäringar, så som skogsindustrin, eller andra råvarubaserade näringsgrenar. I Västernorrlands län är byggindustri, detaljhandel och företagstjänster, liksom logistik- och transportsektorn viktiga för sysselsättningen i länet. De stora och mellanstora företagen är fortsatt viktiga för länet. Dessa är väsentliga som arbetsgivare och som beställare av tjänster och varor från småföretagen. De mellanstora företagen bidrar också till ökad sysselsättning och tillväxt, samtidigt som denna typ av näringslivsstruktur blir relativt sårbar mot

---

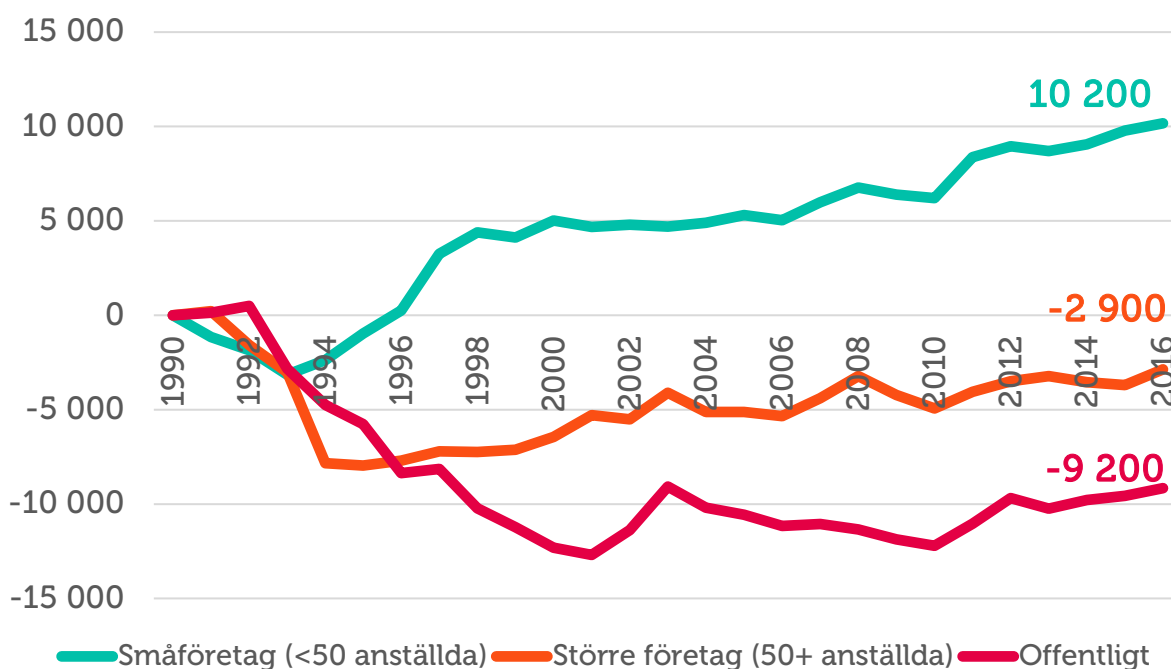
¹ SCB, AKU juli 2016

² Sverige har lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda enligt OECD. Se bl.a. OECD 2010.

internationella och inhemska konjunktursvängningar. Västernorrland visar upp en god branschbredd jämfört med många andra län. En utveckling av fler branscher än de traditionellt starka behövs dock för att minska sårbarheten vid konjunktursvängningar. Det som behövs är bättre möjligheter för mindre företag att växa och expandera. Detta förutsätter en god infrastruktur liksom ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättnings-tillväxten i Västernorrlands län. Även om antalet sysselsatta också har vuxit marginellt i den offentliga sektorn under det senaste året.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Västernorrland län sedan 1990 (källa: SCB)³

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Västernorrlands län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfrågan på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Västernorrlands läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

Konjunkturindikatorn i Västernorrland har ökat sedan 2013 och gör så även i årets undersökning. I fjol var den sammanlagda konjunkturindikatorn för länet 76 och i år är den på nettotalet 77, vilket även är något högre än riksgenomsnittet på 74. Två av tre delfaktorer har gjort en knapp ökning vilket resulterat i en svag ökning av det sammanlagda nettotalet. Förväntningarna inför de kommande tolv månaderna är mycket goda och företagen tror på en fortsatt ökande konjunkturindikator för länet.

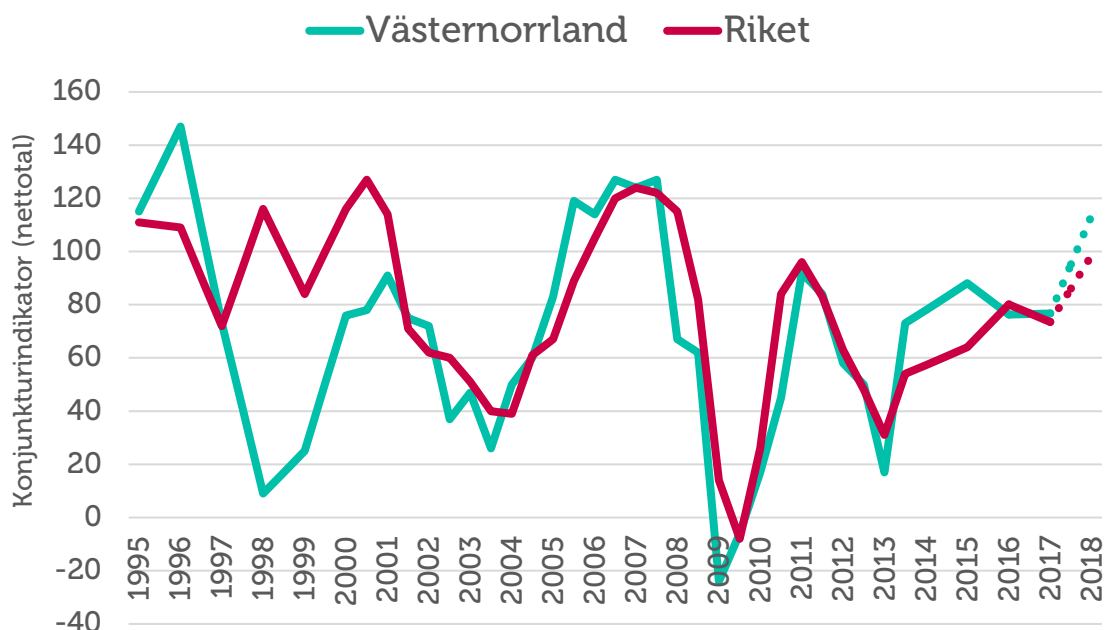
Katarina Dufvenberg, Lastvagnsservice, Härnösand

Vi ser en fortsatt god tillväxt närmaste 12 månaderna. För att kunna möta tillväxten ser vi svårigheter att hitta kompetent personal. Detta ser vi som ett hinder, likaså finns en oro för höjda skatte- och lönekostnader.

En viktig faktor i vår bransch är ökade kostnader för drivmedel och höjda flygskatter som kan påverka våra direkta kostnader, ökade kostnader för våra kunder som kan leda till större risk för kundförluster. Att höja försäljningspriser i takt med kostnadsökningar kan vara svårt då priserna redan är pressade. Diskussionerna kring drivmedel är en annan svårbedömd faktor när det gäller vilket drivmedel som transportsektorn ska använda, detta påverkar framtida satsningar för verksamheten då man måste avvakta politiska beslut innan ytterligare investeringar kan genomföras.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2017

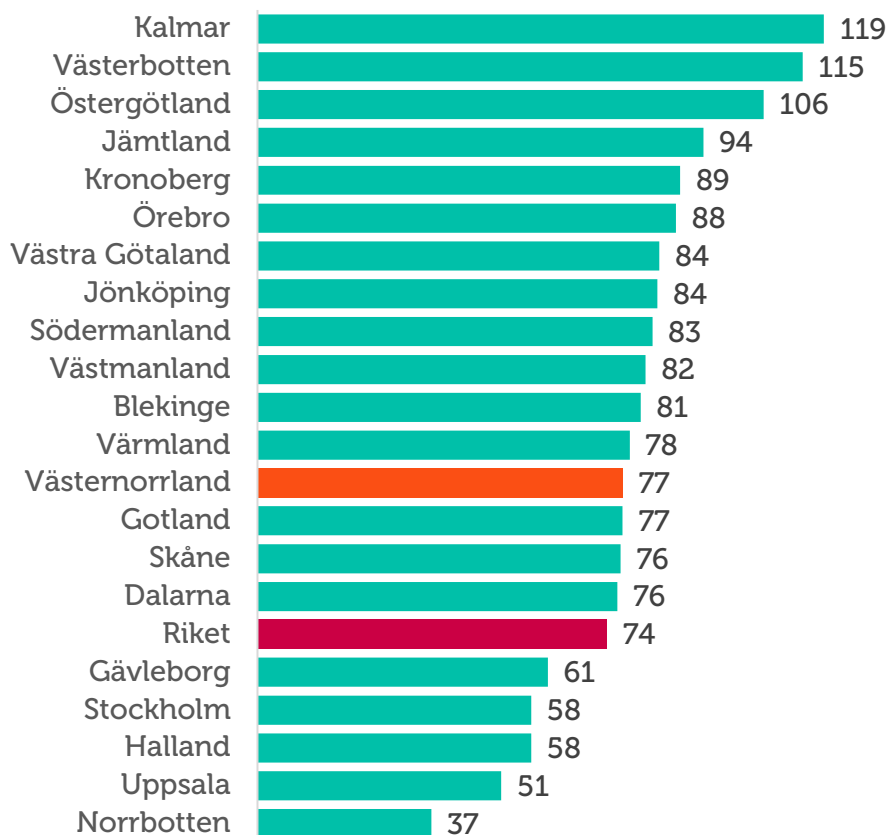
För den sammanvägda konjunkturindikatorn placerar sig Västernorrlands län strax över riksgenomsnittet.

Niklas Thorén, VD Wecall

Min synpunkt på barometern är att den är viktig som underlag. Det jag kan säga är att vi företagare och entreprenörer är modiga och alltid försöker se möjligheter att utvecklas och få tillväxt i våra företag. Jag tror att dom senaste åren/året har dämpat lusten och investeringsviljan. Det beror enligt mig i första hand på dom signaler vår regering sänder till oss företagare med hot om nya kraftigt försämrade regler i form av exempelvis vinster i välfärd, skatter, ökade sjukkostnader m.m. I stället för att lägga fokus på det vi är bra på, nämligen att bygga företag som renderar i nya arbeten, anställningar och skattepengar till staten så funderar vi med oro på hur vi skall klara framtiden.

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2017

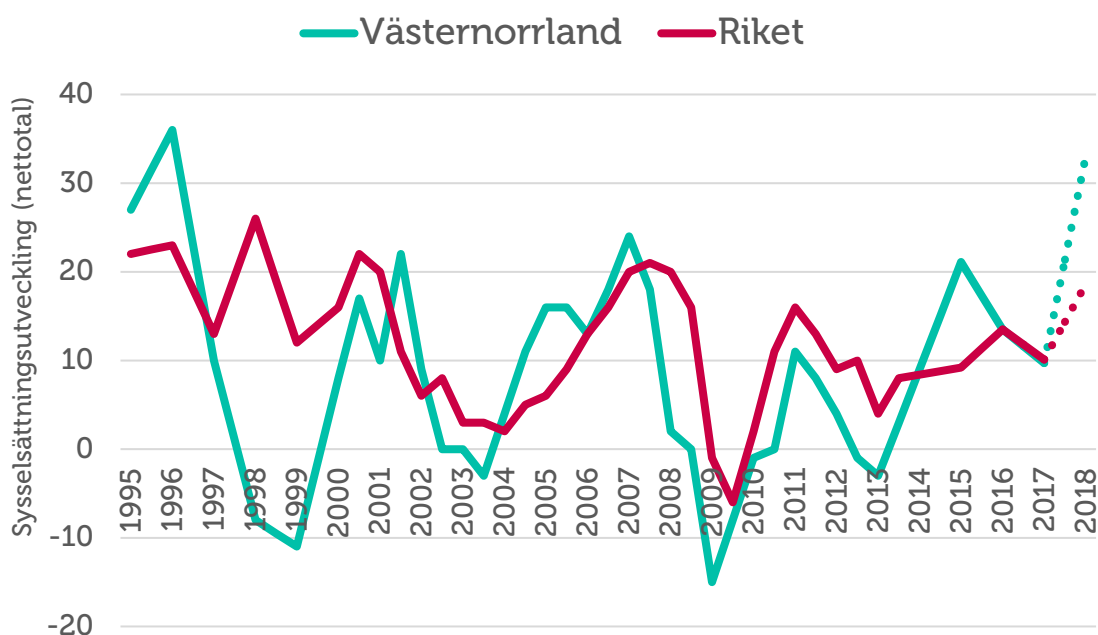
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten i de västernorrländska företagen har under året fallit tillbaka. Fram till fjolårets undersökning, då den totala tillväxten föll till nettotalet 14, hade Västernorrland upplevt en kraftig sysselsättningstillväxt sedan 2013. Fjolårets nedåtgående trend finner vi även i årets undersökning. I länet har 18 procent av företagen ökat antalet anställda samtidigt som 8 procent har minskat personalstyrkan, vilket ger ett sammanvägt netttotal på 10 som är i linje med riksgenomsnittet.

Totalt sett ökar fortfarande antalet anställda bland länets företag, men i en lägre takt än i fjol. Prognosen för de kommande tolv månaderna ser däremot mer positiv ut, där 34 procent av företagen förväntas öka antalet anställda samtidigt som endast 1 procent förväntas dra ned på personal. Nettotalet för det kommande året blir således 33, jämfört med riksgenomsnittet på 19.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (nettotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2017

Thomas Byström *Regionchef Företagarna, Västernorrland, Jämtland-Härjedalen*

Konjunkturen i Västernorrland fortsätter att utvecklas positivt. Fjölårets prognos visade på en ökad tillväxt vilket årets utfall visar. Prognosen för det kommande året visar även den på en positiv utveckling som ligger strax över rikets samlade utveckling. Tittar vi på sysselsättningen så ser småföretagen mycket positivt på det kommande året och här har länets företag en ännu mer positiv bild än rikssnittet.

Länets företag upplever dock några tillväxthinder. Tidigare år har svårigheten att hitta lämplig arbetskraft varit det största hindret, det är fortfarande ett stort hinder, men i årets undersökning har höga arbetskraftskostnader, tuff konkurrens och politisk oförutsägbarhet ökat. Länets företag upplever även konkurrens från offentlig sektor som en mycket högre risk än rikssnittet. Småföretagen är viktiga för länets utveckling. I Sverige skapas 4 av 5 jobb i de mindre företagen och i länet ser 71 % av småföretagen goda expansionsutsikter för det kommande året.

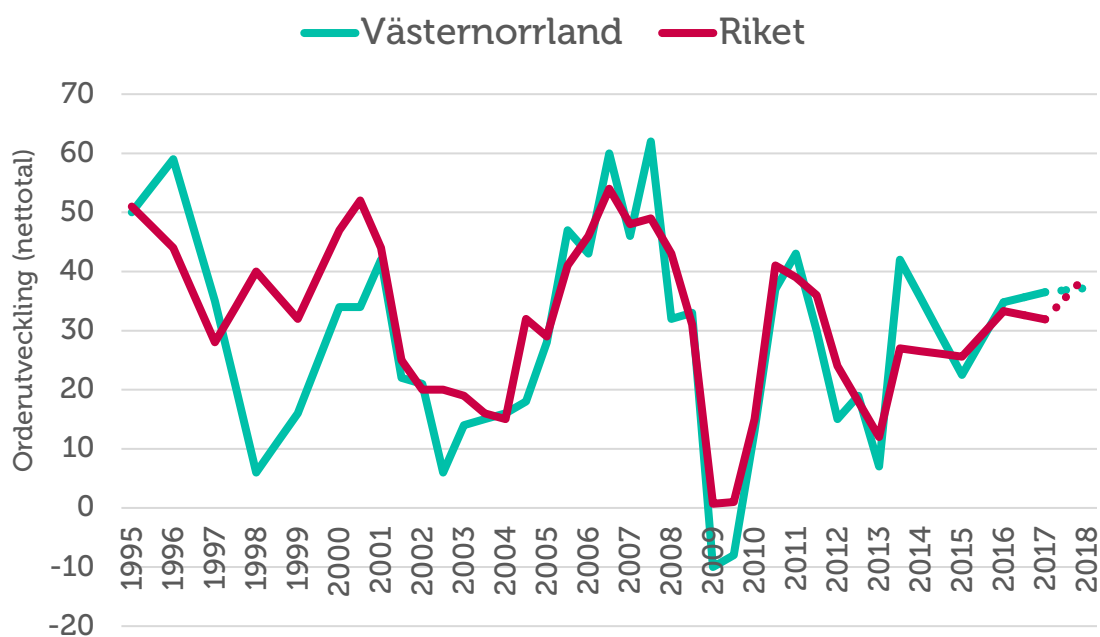
För att underlätta för småföretagen att kunna fortsätta sin tillväxt och att skapa jobb är det viktigt att ge dem rätt förutsättningar. För länet är det viktigt att se över den politiska oförutsägbarheten som företagen upplever samt att sänka de höga arbetskraftskostnaderna. För att upprätthålla länets företags konkurrenskraft är även infrastrukturen en mycket viktig fråga. Såväl turistnäringen som förutsättningarna att kunna leverera produkter och tjänster kräver förbindelser via tåg, flyg och vägar samt fungerande bredband och mobiltäckning.

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxttakten för orderingången i småföretagen i Västernorrlands län har utvecklats positivt sedan 2016 års undersökning, samtidigt som den har mattats av något i riksgenomsnittet. Sammantaget i länet är det 55 procent av småföretagen som uppger en ökad orderingång, medan 18 procent anger en vikande. Således blir nettotalet i årets undersökning 37. Detta kan jämföras med rikssnittet på 32. Förväntningarna på utvecklingen i orderingången är försiktiga och den totala tillväxttakten förväntas vara oförändrad, jämfört med riksgenomsnittet som tror på en förhöjd tillväxttakt.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2017

Tackat nej till order

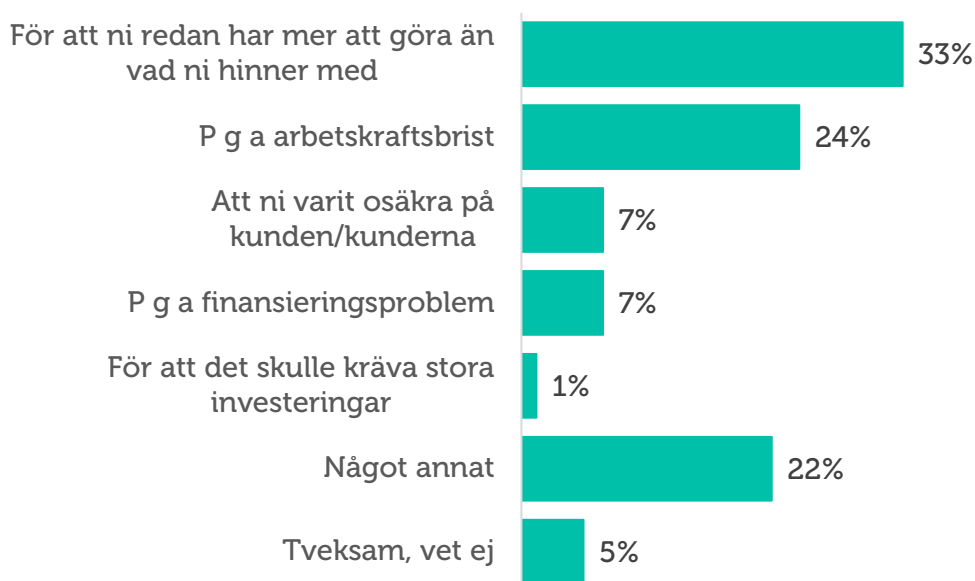
När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag behöva tacka nej till order. De senaste tolv månaderna har 34 procent av företagen i länet tvingats tacka nej till order. Det är något lägre än riksgenomsnittet och även en lägre andel än i fjolårets rapport.

Den huvudsakliga anledningen till att företagen tackar nej till order i Västernorrland är på grund av att de redan har mer att göra än vad de hinner med, vilket var tredje företag uppger. Svårigheten med att hitta rätt personal och nyanställa kan resultera i att företagen har svårt att ställa om verksamheten för att möta tillväxttakten, vilket leder till att de får fullt kapacitetsutnyttjande.

Att tacka nej till order på grund av finansieringsproblem är något vanligare för småföretagare i Västernorrland än för riksgenomsnittet. Mindre ägarledda företag som vill växa är beroende av likviditet och finansiering för investeringar eller, vilket oftast inte är fallet, ett tillräckligt stort eget kapital. Att driva och utveckla företag kommer med ett stort risktagande, ofta med svaga kassaflöden i själva utvecklingsfasen, där entreprenören accepterar en lägre och osäkrare inkomst i utbyte mot en framtida värdetillväxt. För att småföretagen ska kunna upprätthålla sin roll som jobb- och välfärdsskapare krävs incitament för detta risktagande. Ett sådant är att det måste bli enklare för företagen att få finansiering.

Arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- eller matchningsproblem, anges av 24 procent som den främsta anledningen. Detta tyder på att just kompetensbrist kan vara ett betydande tillväxthinder för företag i Västernorrlands län. Att få rätt förutsättningar för att nyanställa, kompetensförsörja och utveckla genom att exempelvis enklare kunna få finansiering samt politiska reformer i form av exempelvis sänkta arbetsgivaravgifter kan motverka hinder för expansion.

Figur 6 Tackat nej till order

Omsättning

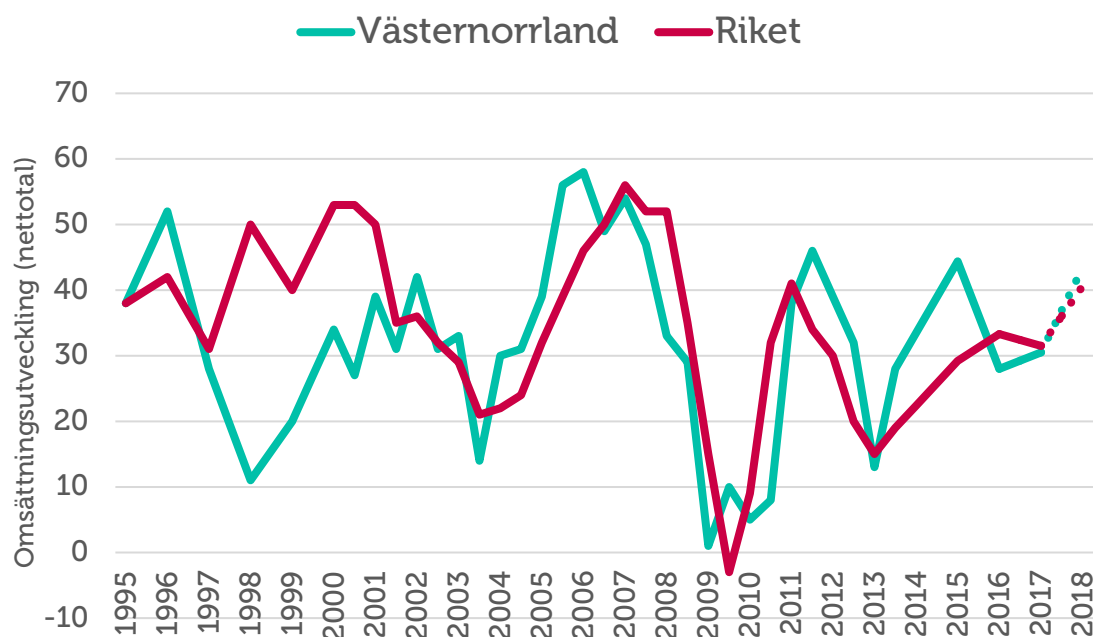
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Västernorrlands län är i år högre än i fjolårets rapport. Totalt har 52 procent av länets företag ökat sin omsättning medan 21 procent har minskat sin omsättning de senaste tolv månaderna. Det sammanvägda nettotalet för omsättningstillväxten blir således 31, jämfört med riksgenomsnittet på 32.

Förväntningarna på de kommande tolv månaderna visar att andelen företag som räknar med en ökad omsättning är i nivå med årets resultat och att andelen företag som förväntar sig en minskad omsättning är betydligt lägre. Prognosen blir således mycket god och omsättningstillväxten förväntas öka till ett sammanvägt netttotal på 43, enligt företagen i Västernorrland.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2017

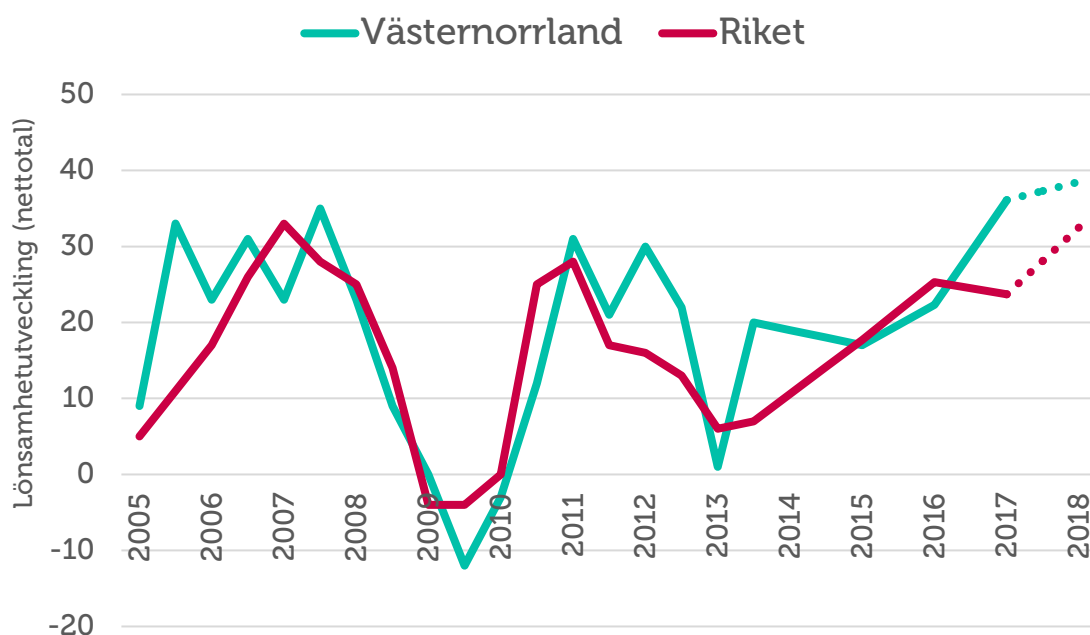

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. Lönsamheten i Västernorrlands företag har en fortsatt förbättrad tillväxttakt. Totalt är det 51 procent av företagen i länet som upplevt en förbättrad lönsamhet och 15 procent som upplevt en försämrad lönsamhet, vilket resulterar i ett netttotal på 36 för lönsamhetstillväxten i Västernorrland. Den totala lönsamhetstillväxten förväntas öka under de kommande tolv månaderna.

Utvecklingen framöver ser väldigt ljus ut, vilket avspeglar den fortsatta goda konjunkturutvecklingen. Rörelserna i lönsamheten avspeglar framför allt hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också svängningar i den inhemska ekonomin.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 2005-2017

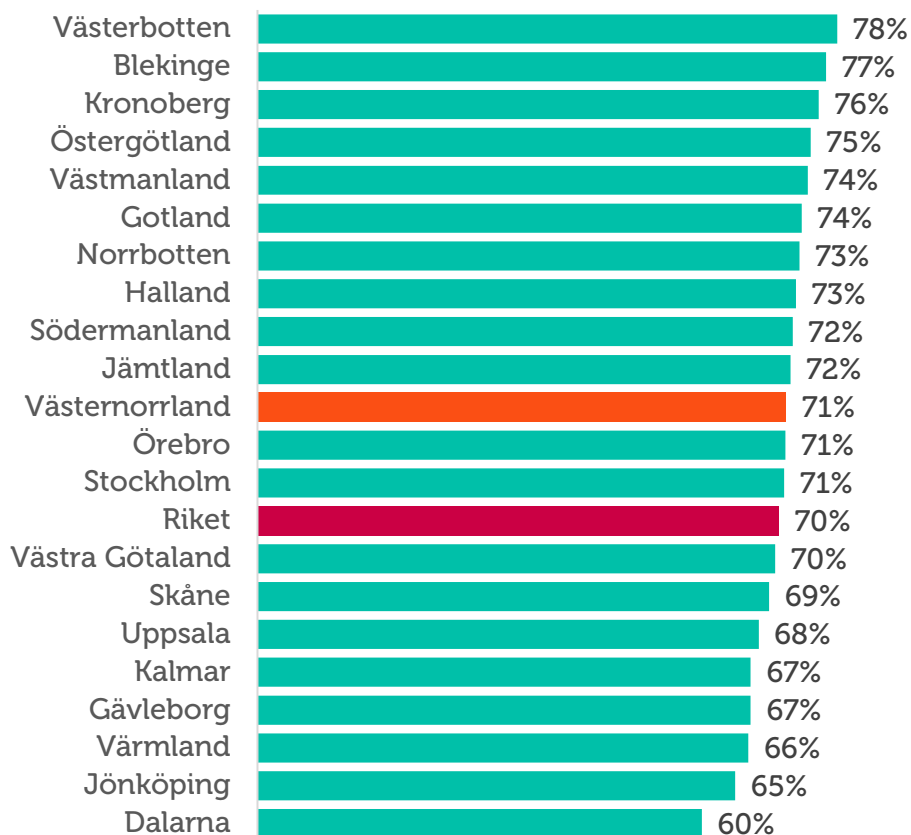
Företagens prisförväntningar

Att konjunkturen är god i Västernorrland leder till att en större andel av företagen i länet räknar med att kunna höja priserna kommande år. Det är 38 procent av företagen i länet som förväntar sig att de kan höja sina försäljningspriser under de kommande tolv månaderna, samtidigt som endast 2 procent tror på minskade försäljningspriser. Detta ger ett sammanvägt netttotal på 36, vilket är i linje med prisutvecklingen för riket som helhet.

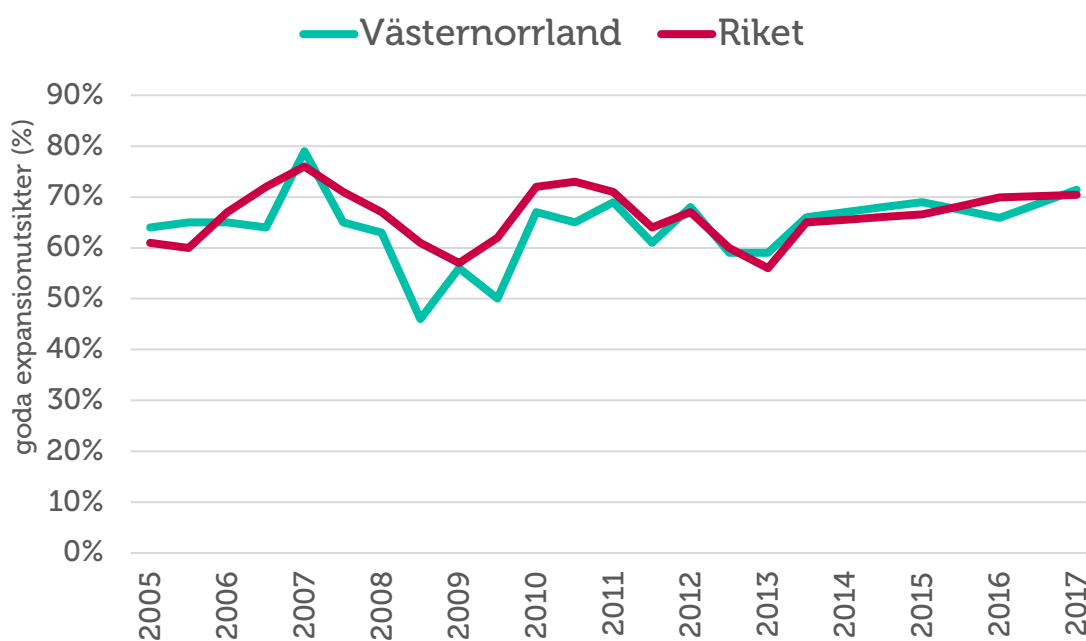
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Västernorrlands län ser ungefär lika goda möjligheter för expansion som riksgenomsnittet. Hela 71 procent av företagen i länet uppger att de har goda utsikter att expandera på sikt, vilket dessutom är en ökad andel jämfört med fjolårets rapport. Samtidigt är det 94 procent av företagen som uppger att de vill växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2017

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västernorrlands län och riket 2005-2017

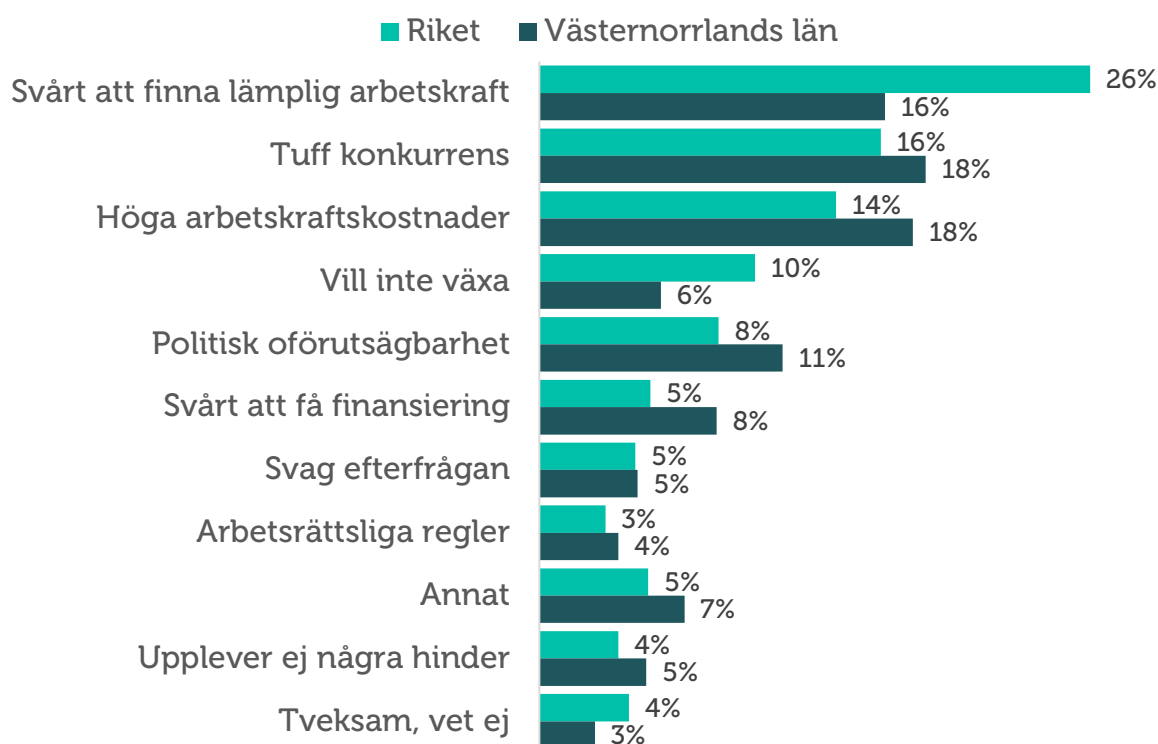

De främsta tillväxthindren hos småföretagen i Västernorrlands län är tuff konkurrens, framför allt på grund av att det finns många konkurrenter i samma bransch, och höga arbetskraftskostnader. Vardera uppges av 18 procent av företagen i länet. Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt ett betydande tillväxthinder för företagen i länet, men jämfört med fjolårets rapport är det färre företag som upplever detta som det främsta hindret.

Svårighet att få finansiering är vanligare för småföretagare i Västernorrland än för riksgenomsnittet. Mindre ägarledda företag som vill växa är beroende av likviditet och finansiering för investeringar eller, vilket oftast inte är fallet, ett tillräckligt stort eget kapital. Att driva och utveckla företag kommer med ett stort risktagande, ofta med svaga kassaflöden i själva utvecklingsfasen, där entreprenören accepterar en lägre och osäkrare inkomst i utbyte mot en framtida värdetillväxt. För att småföretagen ska kunna upprätthålla sin roll som jobb- och välfärdsskapare krävs incitament för detta risktagande. Ett sådant är att det måste bli enklare för företagen att få finansiering.

Politisk oförutsägbarhet och instabilitet hämmar entreprenörskap och företagens möjligheter för expansion. Därför behövs konkreta åtgärder som gör det möjligt för fler att välja eget företagande framför anställning, att utveckla sitt företag och att anställa.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Västernorrlands län och i riket 2017 (procent)

Konjunkturrisiker

Den inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisiken enligt 34 procent av företagen i länet. Den följs av oro för löneökningar, den internationella konjunkturutvecklingen, samt

ökade ränte- och valutakostnader. Det speglar att företagsstrukturen i Västernorrlands län till stor del kännetecknas av underleverantörer och mindre exportföretag i tillverkningsindustrin, som är relativt exportberoende.

Trots att konjunkturer förbättrats avsevärt på riksnivå och företagen överlag fortsatt är optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

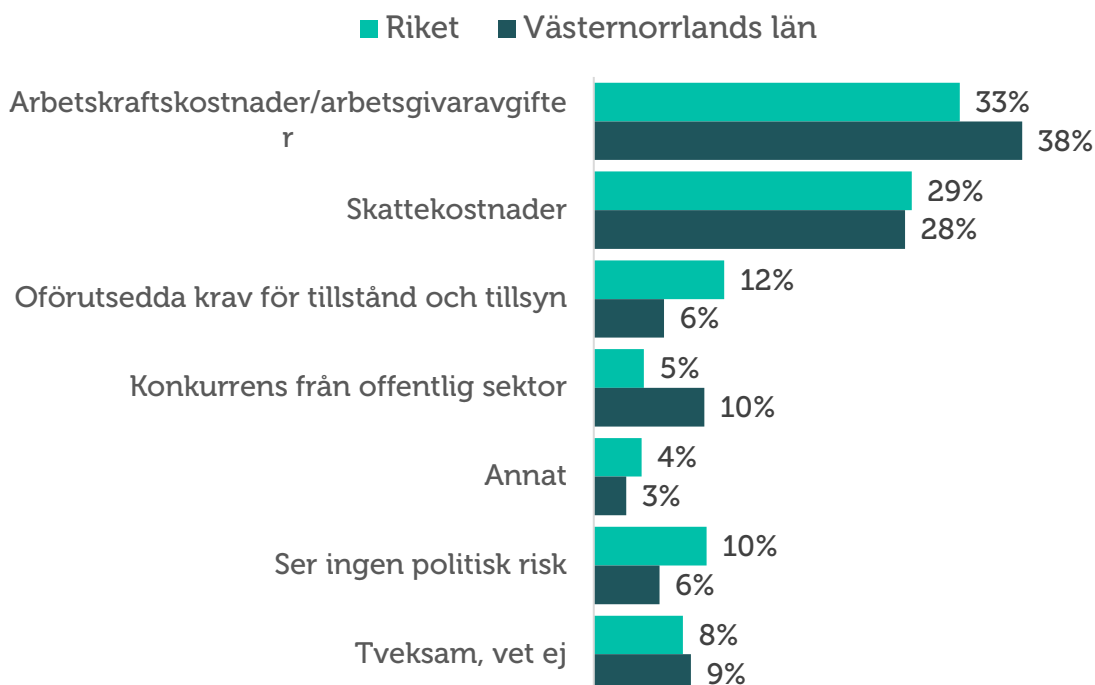
Ökade energi- och råvarupriser upplevs som betydande konjunkturrisk för företagen i länet. Ökade kostnader för drivmedel till följd av skattehöjningar kan vara en faktor som påverkar företagen i Västernorrlands län i högre grad än för genomsnittet i landet.

För att fördjupa förståelsen kring företagens syn på konjunkturläget och risker som påverkar företagen ställdes kompletterande frågor om politiska risker.

Politiska risker

Den största politiska risken är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 38 procent av Västernorrlands alla företag. Ökade skattekostnader anses vara den största risken bland 28 procent av företagen och konkurrens från offentlig sektor ses som en större risk i Västernorrland än vad det gör för riksgenomsnittet.

Figur 12 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Västernorrlands län. Konjunkturindikatorn i Västernorrland har ökat sedan 2013 och gör så även i årets undersökning. I fjol var den sammanlagda konjunkturindikatorn för länet 76 och i år är den på nettotalet 77, vilket även är något högre än riksgenomsnittet på 74. Två av tre delfaktorer har ökat vilket resulterat i en svag ökning av konjunkturindikatorn. Förväntningarna inför de kommande tolv månaderna är mycket goda och företagen tror på en fortsatt ökande konjunkturindikator för länet.

Det är 9 av 10 företag i Västernorrlands län som uppger att de vill växa. Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt tuff konkurrens, höga arbetskraftskostnader och svårigheten med att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden som gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet har påverkan på ett företags expansionsplaner.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företagen som utgör motorn i jobbskapandet. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd.

De viktigaste förutsättningarna för ett starkt företagsklimat är goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oberoende av företagsform och bransch. Utan hänsyn till om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

Viktiga åtgärdsområden för att stärka det svenska företagsklimatets utveckling är därför:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning mellan företagens kompetensbehov och jobbsökande samt att utbildningar svarar mot företagens behov. Utbildningssystemets utformning behöver bli mer dynamiskt och lyhört för arbetsmarknadens efterfrågan.
- **Sänk arbetsgivaravgifterna och kostnaden för att anställa.** Eftersom Sverige står inför en rad utmaningar vad gäller arbetslöshet och integration är det viktigt att verkligen fundera på alla möjliga sätt att sänka trösklarna till arbetsmarknaden och skapa vägar in i arbetslivet och det svenska samhället.
- **Förenkla och sänk skatterna på företagande.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationell konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete och utbildning. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ökade kostnader för företagare genom högre skatter gör det svårare att investera och anställa. På liknande sätt leder höjningar av inkomst- och marginalskatterna till minskad sysselsättning och lägre risktagande. På längre sikt utarmas den svenska konkurrenskraften.